

Vorbereiding hbo

Dit keuzedeel bereid je voor op het hbo. Je staat voor de keuze: doorleren voor het hbo, een betaalde baan zoeken of beide. Je kiest voor het hbo omdat de kans op een baan groter is. Ook omdat het hbo een grotere uitdaging is en deze meer aansluit op je interesses. Je hoopt zo een 'vliegende' start te maken.

Dit keuzedeel biedt je een keur van thema's waarin diverse hbo-competenties worden behandeld: teksten leren, onderzoek doen, analyseren en verwerken, samenwerken, plannen en organiseren, verslagen maken, presenteren en reflecteren.

Met dit keuzedeel bereid je je voor op een nieuwe fase in je (studie) loopbaan. Je maakt een drievoudige slag: je oriënteert je op een hbo-opleiding en -beroep; je leert te werken aan grotere studie- en projectopdrachten en je reflecteert op gedrag en resultaat.

Hopelijk biedt dit boek een waardevol instrument voor je toekomstige hbo-studie en je verdere (studie)loopbaan.

Bij dit boek hoort de website www.loopbaanenburgerschap.nl. Klik op **Route Loopbaan niveau 3/4**, > **Vorbereiding hbo**. Je vindt hier diverse vragen, opdrachten en eindopdrachten zoals portfolio-, thema- en reflectieopdrachten en (zelf)toetsing per hoofdstuk.

Inhoudsopgave

1	Oriëntatie hbo-opleidingen	3
1	De overgang van mbo naar hbo	4
2	Informatie hbo: structuur en inhoud	7
3	Hoe maak je de juiste studiekeuze?	10
4	Studiekeuzecheck en selectie	13
5	Studiefinanciering en kosten van levensonderhoud	15
2	Studievaardigheden	18
1	Ambitie en motivatie	19
2	Plannen en doelen formuleren	22
3	Lees- en leerstrategieën	25
4	Aantekeningen maken en mindmappen	28
5	Examens maken	31
3	Onderzoeksvaardigheden	34
1	Onderzoek moet je doen!	35
2	Aanpak van je onderzoek	38
3	Ontwerp je onderzoek	41
4	Dataverwerking en analyse	44
5	Verslaglegging, rapporteren en evalueren	47
4	Samenwerken in projecten	50
1	Leren werken in projecten	51
2	Organisatie en planning	54
3	Teambuilding en communicatie	57
4	Teamoverleg en besluiten nemen	61
5	Beoordeling projectwerk	63
5	Reflecteren en evalueren	66
1	Wat is reflectie?	67
2	Zelfkennis en zelfonderzoek	69
3	Leren en reflecteren	72
4	Reflectiemodellen en verslaglegging	75
5	Reflectie, professionalisering en loopbaanontwikkeling	78

1

Oriëntatie hbo-opleidingen

Je gaat op zoek naar informatie voor een juiste studiekeuze. Je formuleert criteria waaraan een hbo-opleiding moet voldoen. Deze moet aansluiten op jouw interesses, capaciteiten en voldoende kansen bieden op de arbeidsmarkt.

Je bezoekt de open dagen, volgt inleidingen, spreekt met studietoelichters en docenten. Je kijkt in studieboeken, werkstukken en je maakt online-testen om inzicht te krijgen in je kwaliteiten. Door zelfonderzoek, een dagje meelopen met een hbo-student en proefstuderen ben je beter in staat jouw top 3 hbo-opleidingen te selecteren.

Je schrijft je in bij Studielink en doet een studiekeuzecheck. Je bereidt je voor, volgt een web-college, maakt een praktijkopdracht om tot een juiste match te komen. Je krijgt daarna een studiekeuze-advies.

Voor je hbo-studie krijg je te maken met het sociale leenstelsel. Je bouwt een studieschuld op die je binnen 35 jaar moet aflossen. Als je zelfstandig wilt wonen, moet je rekening houden met de kosten van levensonderhoud. Je zult moeten rondkomen met je studentenbudget, eventueel aangevuld uit andere bronnen.

1 De overgang van mbo naar hbo

Interview met Emilia, 19 jaar, eerstejaars hbo Communicatie en Multimedia Design

'Ik kom van de modeopleiding Fashion & Design. Daar ben je creatief bezig, met ontwerpen, patroontekenen, iets wat ik nog steeds graag doe. Het mbo vond ik niet erg moeilijk. Wat ik goed geleerd heb, is het werken aan projecten. Daar heb ik nu op het hbo veel profijt van.'

Overstap naar hbo

'Ik was bang dat het niveau veel hoger zou liggen, maar dat viel mee. Het tempo ligt wel een stuk hoger en er wordt een grotere zelfstandigheid van je gevraagd. Meer leren voor je tentamens en je opdrachten op tijd inleveren. Ik heb veel gehad aan mijn creatieve opleiding. Zo heb ik in het eerste jaar voor mij al bekende vakken gehad, zoals grafische vormgeving en communicatie. Ik kon dankzij mijn mbo overweg met Illustrator en daarmee heb ik toen een mode tijdschrift ontworpen.'

Wat vind je de grootste verschillen tussen mbo en hbo?

'Het mbo is veel minder georganiseerd dan het hbo. Als een docent ziek was, kon je direct weer naar huis. Op het hbo moet je studiepunten halen, anders loop je de kans een negatief studieadvies te krijgen. Ik zit gelukkig in een groep waar iedereen keihard werkt. De sfeer is prima waardoor je meer uit je studie kunt halen. Maar qua moeilijkheid is het wel goed te doen.'

Hoe groot is de druk om te presteren?

'Docenten verwachten dat je zelfstandig aan de slag gaat. Als je geen beroepsproducten in levert of onvoldoendes haalt voor tentamens, krijg je geen studiepunten. In dit propedeusejaar hebben we als projectgroep een modewebsite gebouwd en een mode-event georganiseerd. Je merkt wel dat er een zekere tijdsdruk op dit soort projecten staat, omdat je van elkaar afhankelijk bent in de groep.'

Hoe ervaar je het hbo nu?

'Leuk en hartstikke goed te doen. Tuurlijk zit er weleens een lastig tentamen tussen, maar het niveau ligt zeker niet te hoog voor mij. En het werken in projecten vind ik leerzaam en nuttig voor als ik later in de communicatie en multimedia design wil werken, liefst in de mode-of reclamewereld.'

Bron (bewerkt): <https://rotterdamstudentenstad.nl>

Waarom van mbo naar hbo?

Je staat na je mbo-opleiding voor de keuze: gaan werken in het beroep waarvoor je bent opgeleid of verder doorstuderen op het hbo. Welke *motieven* heb je om door te stromen naar het hbo?

- Je wilt over *meer bagage beschikken*, meer ervaring/kennis/vaardigheden opdoen;
- Je wilt je *kansen op een baan vergroten*. Je bent met hbo breder opgeleid en je kunt eenvoudiger een leidinggevende positie bereiken;
- Je wilt een *andere richting uit*. Je toekomstbeeld is veranderd t.o.v. je start op het mbo.

Oriënteren op doorstromen

Denk goed na over jouw motivatie om naar het hbo te gaan. Hoe kun je je daar zo goed mogelijk op voorbereiden?

- *Breng allereerst in kaart wat je kwaliteiten en interesses zijn*. Via interestetesten op de website van hbo-opleidingen krijg je zo een goed beeld van jezelf.
- *Verken de hbo-opleidingen* die aansluiten op je mbo opleiding of je nieuwe interessegebied. Is er een goede match? Veel hbo-opleidingen hebben een *matchfinder*, d.i. een zoekmachine studiekeuze.
- *Bezoek de open dagen* of loop een dagje mee met een hbo-student. Bekijk de mogelijkheden op de open dagen kalender van het hbo.

Hoe ver ben jij met jouw studiekeuze?

- Sta je nog aan het begin en heb je geen idee wat je wilt studeren?
- Heb je al wat stappen gezet en al een richting gekozen?
- Ben je klaar om de knoop door te hakken?

Op de website vind je een aantal *handige tools* om je verder te helpen, zoals een oriëntatie- en interesseltest. De uitkomsten zijn richtingen die je mee kunt nemen in je overwegingen. Op internet zijn er nog meer testen te vinden.

Voorbereidingstraject mbo'ers voor het hbo

Opleidingen bieden studenten die willen doorstromen naar het hbo een *keuzedeel Oriëntatie hbo* aan. In dit onderwijsprogramma ligt de nadruk op het aanleren van *onderzoek- studie- en project vaardigheden, rapportage en reflectie*. Je leert hoe je een onderzoek moet opzetten en hoe je een onderzoekscriptie moet schrijven. Ook kun je ter introductie een *hbo-college volgen*.

Wat zijn de verschillen tussen het mbo en het hbo?

Beide opleidingen leggen de nadruk op praktijkkennis en-onderzoek. Beide willen je klaarstomen voor een passend beroep. Maar er zijn verschillen, zoals in de manier van werken. Van hbo'ers wordt een *grotere zelfstandigheid* gevraagd. Er is weinig tijd om je *de nieuwe manier van werken* eigen te maken. Voor je het weet, heb je je eerste onvoldoende te pakken.

mbo	hbo
<ul style="list-style-type: none"> - 'doen': hoe pak ik dit het beste aan? De 'hoe-aanpak'; - veel uitleg en begeleiding bij studeren; - herhaling van studiestof; - stages met veel begeleiding. 	<ul style="list-style-type: none"> - 'denken en doen': analyseren, problemen oplossen. De 'waarom-aanpak'; - grotere zelfstandigheid bij studeren; - in hoger tempo behandeling van studiestof; - stages met meer eigen verantwoordelijkheid.

Zorg om studievaardigheden

Er wordt nogal wat verwacht van hbo'ers: de vereiste *zelfstandigheid, de eigen verantwoordelijkheid voor het leerproces en het eigen initiatief*. Mbo'ers zijn dat niet gewend, waardoor een groot aantal studenten uitvalt in het eerste leerjaar. Het onvoldoende beheersen van 'skills' is een struikelblok. Vandaar de noodzaak om alvast op het mbo te oefenen in de hbo-standaard, zoals vakspecifieke kennis en taal-, onderzoek- en reflectievaardigheden. De kans op succes in het hbo wordt dan groter.

'Ik miste wat 'skills' om te kunnen overleven op het hbo'
 'Het was een moeilijke keuze om naar het hbo te gaan. Ik kreeg geen stimulans vanuit het mbo. Ik miste best wel 'skills' om te overleven op het hbo. Die skills waren onder andere studie- en taalvaardigheid, onderzoek doen, zelfstandig werken en reflecteren. Ook al wisten docenten dat je van het mbo kwam, de lat lag voor mijn klas te hoog. Het zijn wel de basisvaardigheden die je de gehele hbo-loopbaan nodig hebt. Ik vind dat je op het mbo al moet worden klaargestoomd. In je laatste jaar moet je al bewust bezig zijn met hbo-vaardigheden.'

Elvira, 21 jaar.

Ontwikkeling van hbo-competenties

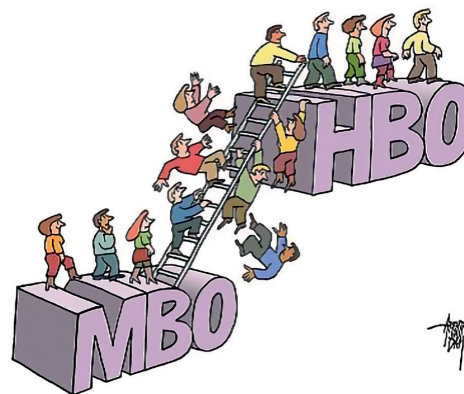
Doorstromen naar het hbo betekent dat je in vakken en projecten verschillende hbo-competenties ontwikkelt zoals:

- *zelfreflectie*: je kijkt naar je studiegedrag. Je staat stil bij hoe je werkt door naar jezelf te kijken en reflecteert op je sterke punten en verbeterpunten;
- *probleemoplossend vermogen*: je bekijkt een probleem vanuit verschillende invalshoeken en beargumenteert wat de beste oplossing(en) is (zijn);
- *leervermogen*: je kunt zelfstandig studeren, plannen, kritisch denken en zelf tijdig aan geven als je hulp nodig hebt;
- *communicatievermogen*: je bent communicatief vaardig en kunt goed samenwerken in een team.

Als mbo-student volg je diverse trajecten op het hbo om te oefenen in hbo-competenties. Je kunt meedoen aan: proefstuderen, proeftoetsen, een praktijkproject of een cursus. In groepjes van 3 tot 4 personen werk je aan een opdracht, waarbij je wordt begeleid door een hbo-docent. Je kunt op het hbo je voordeel doen met je ervaringen uit het mbo. Je hebt bijvoorbeeld al veel praktijkkennis en -ervaring opgedaan (stage!). Zeker als je in je eigen vakgebied blijft studeren, profiteer je hiervan.

De moeizame overstap van mbo naar hbo

De overstap naar het hbo is voor mbo-studenten een grote stap. Je moet zowel inhoudelijk als sociaal je weg zien te vinden. Het eerste jaar in het hbo kent veel uitvallers (40%!); de helft hiervan verdwijnt uit het hbo, de andere helft kiest voor een andere hbo-opleiding. Maar als je eenmaal je propedeuse hebt behaald, dan is de kans op succes voor je bachelor een stuk groter.

doorstroom en uitval mbo-hbo

OCW Student lab

Studenten van het mbo en hbo kregen van de overheid de mogelijkheid plannen te ontwikkelen voor een betere overgang. Dit gebeurde in het zogeheten *OCW Student lab*. De studenten gingen onder begeleiding van coaches de afgelopen maanden aan de slag en wisten 29 plannen op te stellen, die zij presenteerden aan schoolbestuurders en de minister van OCW. De projecten werden in vier bredere thema's opgedeeld:

- 1 *beeldvorming en imago* in het mbo; mbo-studenten krijgen regelmatig te maken met negatieve vooroordelen in het hbo;
- 2 *begeleiding bij overgang* naar het hbo; bij de overstap komt veel op je af en je weet niet waar je terecht kunt met je vragen en/of je problemen;
- 3 *juiste informatie* over het hbo; bij open dagen zie je blinkende folders en andere lokkertjes; prachtig, maar hoe goed leer je het hbo er nu echt mee kennen?
- 4 *kennis en vaardigheden*; in het hbo leer je nieuwe kennis en vaardigheden. Maar het hbo verwacht dat studenten al bepaalde vaardigheden beheersen wanneer ze starten in het hbo.

Vragen en opdrachten

Op www.loopbaanenburgerschap.nl staan de vragen en opdrachten die bij **hoofdstuk 1, paragraaf 1** horen. Klik op: **Route Loopbaan niv. 3/4>Voorbereiding hbo**.

2 Informatie hbo: structuur en inhoud

Open dagen, blinkende folders en andere lokkertjes: allemaal prachtig, maar hoe kun je uitvinden welke opleiding nu het beste bij je past? Het hbo biedt tal van voorlichtingsdagen. Toch vinden mbo'ers het lastig om een goed beeld te krijgen van wat studeren in het hbo nu precies inhoudt. Jaarlijks maken ruim 20.000 mbo'ers de overstap naar het hbo. Vol verwachtingen en ambities, maar soms ook veel met twijfels en onzekerheden. Wat staat me te wachten op het hbo?

Uitval in het eerste leerjaar

In de eerste maanden na de overstap vallen veel mbo'ers uit. Waar lopen zij tegenaan?

- Geen goede match tussen een studie en loopbaan.
- Onvoldoende basiskennis taal en rekenen.
- Verdringing op de arbeidsmarkt.
- Voorlichting over de kans op werk is soms ver onder de maat.
- Spijt van studiekeuze.

Numerus fixus en eerlijke voorlichting

'Ik ben niet principieel tegen een strengere numerus fixus (studentenstop) maar ik vind eerlijke voorlichting ook belangrijk. En studenten zijn natuurlijk ook zelf verantwoordelijk voor het kiezen van de juiste studie, maar dan moeten ze ook wel eerlijke informatie krijgen. Zeker nu een toenemende aantal mensen dat met een forse (leen)schuld afstudeert.

Hilde Feddema van het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO)

Structuur en opzet hbo

Het hoger onderwijs kent in EU-landen de zogeheten *bachelor-masterstructuur* (kortweg BAMA-structuur). Na een vierjarige studie aan een hogeschool ontvang je een hbo-bachelorsdiploma, waarmee je ook in het buitenland terecht kunt.

Studieopbouw

Volg je een bacheloropleiding dan kun je over het algemeen binnen vier jaar je bachelorsdiploma halen. Hbo-opleidingen kennen een drietal fasen in het curriculum:

1 De *propedeutische fase*. In het eerste studiejaar word je wegwijds gemaakt in je studie. Deze fase heeft drie functies:

- *Oriëntatie*: bedoeld om te kijken of de opleiding die je volgt, bij jou past;
- *Selectie*: aan het eind volgt er een bindend studie advies (bsa);
- *Verwijzing*: bij twijfel aan studiekeuze, praat je met je studieloopbaanbegeleider.

2 De *hoofdfase*. Deze *major* beslaat het tweede, derde en vierde studiejaar en is de basis van je opleiding. Je volgt de verplichte majorvakken (de hoofdfase van je studie) en een aantal *minors*, dit zijn vakken die je zelf kiest op basis van je eigen interesse. Je kiest een *afstudeerrichting*, waarin je stage loopt en je afstudeeropdracht uitvoert.

3 De *afstudeerfase*. Deze beslaat het vierde studiejaar (eindniveau). De afstudeeropdracht (afstudeerscriptie) en je onderzoek staan centraal in het vierde jaar. Het vierde jaar is gericht op het aantonen van het *eindniveau* door middel van prestaties in (*authentieke*) *beroepsopdrachten*.

Wat zijn beroepsopdrachten?

In het vierde jaar voer je in het kader van je afstuderen een project uit, de zogenaamde beroepsopdracht. Beroepsopdrachten zijn instrumenten waarmee een student aan de opleiding bewijst dat hij in staat is de *eindkwalificatie* aan te tonen. Deze opdrachten komen overeen met reële taaksituaties waarmee een beginnend beroepsbeoefenaar te maken krijgt in het beroepenveld.

‘Hbo-projecten aanbieden aan mbo’ ers’

‘Na drie jaar mbo wist ik niet zeker of ik geschikt zou zijn voor het hbo. Mijn mbo organiseerde verschillende activiteiten, maar dat was vooral een leuk praatje. Ik ben voor informatie naar de hbo-instelling gegaan en die informatieverstrekking was al een stuk beter. Tijdens mijn proef studeerdag op de hbo-instelling volgden we echte lessen en maakten we een voorbeeldtentamen en een tijdschriftproject. Dit vond ik erg fijn! Een nog betere optie lijkt mij om een project aan te bieden aan mbo-studenten. Zo kunnen ze écht ervaren hoe het is om op een hbo-instelling rond te lopen en op dat niveau te studeren.’

Marjon, 20 jaar, tweedejaars hbo Communicatie

Major-minorstructuur

Alle hbo-opleidingen werken met de *major-minorstructuur*. Van de 240 studiepunten die je nodig hebt om af te studeren, haal je er 210 met het *majordeel* (je *hoofdvak*). Voor de resterende 30 punten doe je een minor (bijvak of keuzevak). Dit resterend deel noem je *profielingsruimte*. Hierin kun je een eigen accent aan de studie geven, gericht op verbreding en verdieping. Hbo-opleidingen bieden verschillende mogelijkheden aan om de profielingsruimte in te vullen, o.a.: een minor, een premaster, een studieperiode buitenland en een minor elders (een andere hogeschool of universitaire instelling).

European Credits (studiepunten)

Per jaar moet je als student 60 European Credits (EC 's) behalen om het *propedeusejaar* voldoende af te sluiten. 1 EC staat voor een gemiddelde van 28 uur studie(klok)uren (incl. contacttijd). Gemiddeld heeft een hbo-opleiding in het eerste leerjaar 14 uur contacttijd per lesweek. Uitgangspunt is een studielast van 60 EC per studiejaar, ofwel 60 x 28 uur = 1680 uur. De totale studielast van de opleiding bedraagt, 4 x 60 = 240 EC. De studiebelasting van 60 EC per jaar wordt verdeeld over vier perioden van tien weken, die samen 1680 uur studiebelasting opleveren. Dit houdt in dat de gemiddelde studiebelasting 42 uur per week is (1680: 40 weken= 42 uur).

Tabel indeling studielast

	Hoofdphase (180 EC)	
Propedeuse (60 EC)	Major (150 EC)	Profielingsruimte (30 EC)
Totale studielast van de vierjarige opleiding = 240 EC		

Na een afgerond hbo-diploma aan een hogeschool mag je een titel voeren, bc. (ofwel baccalaureus). Een mooie prestatie en je kunt daarna meteen een baan zoeken. Maar als je graag wil doorleren, kun je kiezen voor een vervolgopleiding, zoals een hbo-master. Hbo-masters zijn wat praktischer en meer gericht op het werkveld, terwijl universitaire masters zich voornamelijk op theorie en onderzoek focussen. Je vindt vooral hbo-masters in het onderwijs en de zorg.

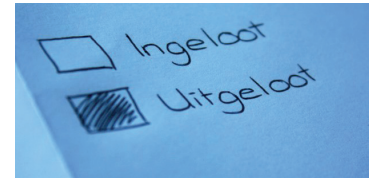
Universitaire master

De meeste hbo'ers die doorstuderen, kiezen voor een universitaire master. Voorwaarde is wel dat je de ontbrekende kennis en 'academische vaardigheden' eerst bijspijkt. Soms moet je hiervoor tijdens je hbo-opleiding al een minor of later een premaster of schakelprogramma volgen. Deze programma's bestaan uit een aantal cruciale vakken uit het universitaire bachelor.

Numerus fixus hbo

Voor sommige hbo-opleidingen is een numerus fixus ingesteld. Deze opleidingen laten een beperkt aantal studenten toe, door mindere arbeidsmarktperspectieven of te weinig stageplaatsen. Voor een numerus fixus opleiding moet jij je voor 15 januari hebben ingeschreven, bij de andere publieke studies voor 1 mei.

Voorlichting hbo

Hbo-instellingen doen hun uiterste best om op voorlichtingsdagen studenten te werven. Hoe kun je als mbo-student je daar zo goed mogelijk op voorbereiden?

- 1 *Open dag.* Je krijgt informatie over de opleidingen en je kunt kennis maken met studenten en docenten. Ook neem je een kijkje in het gebouw waar je misschien gaat studeren. Alle opleidingen bieden voorlichtingsrondes, waarbij onderwerpen als toelatingseisen, vakken en stages aan bod komen. Ook vertellen hbo-studenten hoe zij de opleiding ervaren. Opleidingen bieden proefflessen, workshops of mini-colleges aan. Zo krijg je een idee hoe het er aan toe gaat.
- 2 *Studiekeuzeplein.* Op bijna alle locaties vind je een studiekeuzeplein. Hier staan studiekeuzecoaches die je kunnen helpen bij je studiekeuzeproces. Je kunt vragen stellen en eventuele problemen voorleggen.
- 3 *Informatiemarkt.* Opleidingen hebben een informatiemarkt op de open dag, waar je studieboeken van de opleiding kunt bekijken. Er zijn vaak hbo-studenten aanwezig aan wie je vragen kunt stellen.

Vorbereiding op de open dag

Om het meeste uit de open dag te halen, is het belangrijk dat je je goed voorbereidt:

- *Wat wil je weten?* Bedenk van tevoren vragen waarop je antwoord wilt krijgen.
- *Maak je eigen programma.* Stel vooraf je persoonlijke programma samen.
- *Vragen en dilemma's.* Hoe krijg je de juiste informatie/beeld van de opleiding?

Organiseren van themamiddagen

Hoe kun je doordachte keuzes maken en met meer zelfvertrouwen beginnen aan je opleiding? Een oplossing is deel te nemen aan *themamiddagen op het hbo*. Welke thema's zijn dat?

1 Hbo-ervaringsproject

Op voorlichtingsdagen krijg je vaak geen realistisch beeld van het hbo. Een oplossing is mbo'ers op hbo-niveau een levensechte onderwijservaring te laten opdoen: een *project uitvoeren, colleges volgen of een tentamen doen*. Hogescholen bieden diverse aansluittrajecten aan om de overgang naar hbo te versoepelen. Mbo-4 studenten die een juridische opleiding ambiëren, kunnen in hun laatste jaar alvast het vak Strafrecht volgen. Mbo'ers ervaren direct dat de aangeboden hoeveelheid leerstof omvangrijker en moeilijker is dan in het mbo. Ze leren een casus te analyseren, om te gaan met teksten in wetboeken en hun mening te onderbouwen met argumenteren.

2 Meeloopdagen & proefstuderen

Twijfel je nog tussen een aantal opleidingen? De volgende stap is dan proefstuderen. Zo kom je steeds dichterbij een uiteindelijke keuze. Bij proefstuderen loop je, soms samen met een klein aantal andere studiekeuzers, met één of meer studenten mee. Je volgt een échte studiedag. Deze dag bestaat uit colleges, werkgroepen, practica enz. Door de rondleiding, de begeleiding door studenten en docenten en het volgen van proefflessen krijg je een goed beeld van de studie.

Vragen en opdrachten

Op www.loopbaanenburgerschap.nl staan de vragen en opdrachten die bij **hoofdstuk 1, paragraaf 2** horen. Klik op: **Route Loopbaan niv. 3/4>Vorbereiding hbo**.

3 Hoe maak je de juiste studiekeuze?

Keuzes maken

Heb je in XL-super weleens geteld uit hoeveel diverse potten chocoladepasta je kunt kiezen? Je kunt wel uit 15 verschillende potten kiezen. Onze keuzemogelijkheden zijn de laatste jaren enorm toegenomen. Dat is natuurlijk fijn, maar het kost veel tijd en moeite om precies die smaak te kiezen die je wilt. Soms sta je maar te dubben welke je zult kiezen. Jij lijdt aan *keuzestress*, wat ook geldt voor een studiekeuze!

Keuzestress

De stress komt niet alleen doordat je uit veel opties kunt kiezen. Een andere reden is dat je gewend bent je *eigen keuzes te maken*. Bedenk dat je (groot)ouders niet zoveel keus hadden! Veel mensen ervaren bij het maken van keuzes *sociale druk*. Door positieve berichten en mooie foto's op Facebook en Instagram, lijkt het alsof iedereen de juiste keuzes heeft gemaakt. Je krijgt dan het gevoel dat iedereen precies weet hoe je de juiste keuze maakt, behalve jij!

Kiezen is een kunst

Wist je dat er diverse keuzestijlen zijn? Dat zijn manieren waarop je kiest. Zo kun je impulsief kiezen voor een studie maar ook logisch-rationeel. Sommigen kiezen altijd op dezelfde manier, die hebben één keuzestijl, anderen passen hun manier aan aan het soort keuze, die gebruiken twee of drie keuzestijlen.

Zeven verschillende keuzestijlen. Hoe neem jij een beslissing?

- 1 De logisch-rationele - Je kiest op basis van verstandige en redelijke argumenten.
- 2 De emotionele - Je luistert bij beslissingen naar je hart en eigen gevoelens.
- 3 De impulsieve - Je doet wat het eerst in je opkomt of spontaan het beste lijkt.
- 4 De uitstellende - Je kiest het zekere voor het onzekere, beslissen kan later nog.
- 5 De eigenzinnige - Je bent dominant, egocentrisch, geen interesse voor de ander.
- 6 De meegaande - Je past je gemakkelijk aan wat de groep of anderen willen.
- 7 De intuïtieve - Je 'voorvoelt' de situatie, een soort 'dieper en zeker weten'.

Het kiezen van een studie is de *eerste grote keuze* die je echt *zelf* maakt. Een keuze waarmee je richting geeft aan je eigen toekomst. Dit voelt als een grote verantwoordelijkheid. Je zoekt een studie die perfect bij je past. Maar bedenk, *perfecte studies bestaan niet!* Je zult merken dat sommige studies *heel goed* bij je passen, een *beetje* passen, *minder goed* passen of *helemaal niet bij je passen*.

Fasen van studiekeuzeproces

Als je een studie kiest, doorloop je globaal gezien de volgende fases:

- 1 **START**> besef: ik moet kiezen
- 2 Accepteren van keuze onzekerheid
- 3 Verkennen en informatie verzamelen
- 4 Kritisch kijken en vergelijken op basis van je kwaliteiten
- 5 Het nemen van een beslissing
- 6 Stappen zetten om de beslissing uit te voeren
- 7 **FINISH!**

Waarom is het zo lastig om een juiste studiekeuze te maken?

Voor een juiste studiekeuze is veel *zelfkennis* nodig. Je vindt het lastig om te bedenken wat jouw *kwaliteiten en valkuilen* zijn. Er is veel tijd en energie nodig om alle mogelijke studies te onderzoeken. Je weet dat de uitval op het hbo hoog is. Onderzoek daarom goed welke studie het beste bij je past.

Je hebt in deze fase heel wat vragen over interessante opleidingen, aansprekende beroepen en arbeidsmarktkansen. Je hebt gezocht naar de mogelijkheden bij